

wrokgevoelens van allerlei eezuchtigen en onbevredigde intellectuelen. Voegt men daarbij de aanwakking, die welberekenende reactionairen, openlijk door hun gezag, en meer bedekt door beïnvloeding der publieke mening of door geldelijke steun schonken, zo wordt duidelijk, hoe in het vrije Nederland een beweging tot groei kon gedijen, waarvan het onja tegen-Nederlands karakter in het oog springt.

Vervolgens deelt de schrijver mee, dat namens dit Comité brochures zijn geschreven door de Heeren Prof. Kohnstamm, Anton van Duinkerken (sinds uitgetreden, Prof. Brom zal „waarschijnlijk“ nog publiceeren), Dr. Horreus de Haas, Dr. J. J. Buskes, Dr. Menno ter Braak. En hij gaat verder:

„We raken hiermee een der misverstanden, die, gedeels voortgekomen uit argeloos vooroordeel, ten dele echter ook met opzet bedacht en verbreed, de bedoeling en de aard van onze actie in de ogen van het publiek hebben verduisterd. Het ergste misverstand ligt in de bestempeling van onze actie als communistisch. De gewaande grond hiervoor lag in de aanwezigheid van drie namen onder de eerste tweehonderd ondertekenen, die als communistisch-gezind bekend staan (geen van hen is lid ener politieke partij). Inderdaad, het Comité weert niemand, van uiterst rechts tot uiterst links, die naar eigen persoonlijke beslissing met Waakzaamheid de verdediging der vrije ontwikkeling van cultuur, wetenschap en samenleving, waartoe in de huidige situatie het nationaalsocialisme ons noopt, wil ter hand nemen. Ons front is in beginsel niet sterker aan linkse dan aan rechtse elementen, zoals bij een on-politieke organisatie vanzelf spreekt. Welke krachten in feite de actie zullen leiden, wordt, welbeschouwd, bepaald door hen die zich eraan onttrekken terwille van een element waarvoor ze, al is het in minime mate vertegenwoordigd, met blinde en redeloze vrees uit de weg gaan. In plaats van pal te staan en juist hierdoor hun invloed alle betekenissen te ontnemen aan wat ze een gevaar achten, verkiezen ze liever, vanuit een veilige verte te roepen over zulk een uitbraak des kwaads!

„Dat lijkt me wat al te simpel. Er zijn er ook, ik weet het uit de beste bron, die bezwaar hadden mee te doen, zonder de „veilige verte te verkiezen“; ze meenden alleen maar, dat de relatiefstelling van wat in den diepsten grond hun bezwaar tegen het nationaalsocialisme was, zelve één van zijn oorzaken kon zijn in Nederland en elders.

Vervolgens:

Een tweede misverstand is, dat de doelstelling van het Comité van Waakzaamheid negatief zou zijn. De schijn, dat dit zo is, wordt gewekt door het bestanddeel anti- in de omschrijving. Wie de vrijheid verdedigt, is negatief tegen het negatieve. In zijn afweer getuigt hij vóór de vrijheid. Het negatieve zit niet in de afweer zelve, het zit in haar object.

Men lette ook hierop:

De waarden die bedreigd worden, komen vanzelf ter sprake bij hen, die de dreiging signaleren. Die waarden schenen vroeger vanzelfsprekend, ze werden nauwelijks meer opgemerkt, zolang ze dat waren. Men zou ze onder de algemene naam van menselijkheid kunnen samenvatten, een term voor een begrip van het leven, aan welks vorming in meer dan vijf en twintig eeuwen van Europese cultuur door Grieken, Joden, Romanen en Germanen is voortgebouwd. Hoe kan men negatief noemen de bestrijding van de negatie daarvan? — De herziene grondslag van het Comité, die onlangs door de ledenvergadering is vastgesteld, brengt de positieve ondergrond van de bestrijding van het nationaalsocialisme duidelijker tot uitdrukking. De beginselverklaring spreekt voortaan van: de verdediging en bevordering der geestelijke vrijheid, waarvan het nationaalsocialisme de voornaamste bedreiging is te achten.

In dat „de voornaamste“ zit m.i. de fout. Ik voeg er dadelijk aan toe, dat ik dezelfde fout ook zie bij nationaalsocialisten, die het communisme „het voornaamste“ gevaar noemen.

Tenslotte, hiermee zijn we het eens:

Het nationaalsocialisme is als politieke organisatie voorlopig teruggeslagen. Juist daarom is verdubbelde waakzaamheid nodig, de geest die zich tot heden op tastbare wijze in een groepsverband belichemde, zal na zijn uitwendige nederlaag zich in allerlei vormommingen trachten te vestigen, vooral daar zijn steunpunten kiezend waar men hem het minst verwacht.

Het nationaalsocialisme in de film.

Waar de nazi's baas worden moet alles voor hen spreken: uit alle hoeken waait dan dezelfde wind. Ook de film wordt als propaganda- en opvoedingsmiddel in dienst genomen. In „De Groene“ vertelt D. C. v. d. Poel er iets van:

„Julika“ — „Ernte“ — naar een draaiboek van Lothar Mayring en Géza von Bolvári, onder regie van de laatste, is van het begin tot het eind doortrokken van de nationaalsocialistische mentaliteit. De grote landheer von Tamassy is met zijn koetsier op een roekeloze tocht in noodweer verongelukt, nadat de dochter van de laatste, Julika, hen nog had trachten tegen te houden. Maar de heer beveelt en de ondergeschikte heeft zich te schikken naar zijn eigen ingewortelde stelregel, dat „dienen gehoorzamen“ is. De zoon van Tamassy, die als ritmeester der huzaren een zorgeloos bestaan voert in de glans van Weenen, vindt de bezittingen onder een zware schuldenlast, die hem van het familiegoed slechts het huis en een klein deel van de omringende landerijen laat. Het grote personeel moet ontslagen worden, alleen de wees Julika vraagt te mogen blijven dienen voor niet meer dan kost en een bed. Zij vraagt dat niet slechts omdat zij niet weet waarheen ze moet gaan, maar ook omdat ze met deze bezittingen is opgegroeid. Als Karl von Tamassy zijn lot aanvaardt om van het oude familiebezit te maken wat er nog van te maken is.

mede uit de overweging dat het leven van een ritmeester zonder geld ook zo glanzend niet meer is — troost Julika hem in de eenvoud haars harten: De grond die hem gebleven is maakt hem nog altijd „Groszbauer“ en met hard werken en sparen kan men elk jaar weer wat terugkopen. En werken kan Julika voor drie. Zij ploegt met Karl von Tamassy, zij zaait met Karl von Tamassy, zij verzorgt het vee van Karl von Tamassy en zij verzorgt Karl von Tamassy. Het eenvoudige kind van het land wordt beheerst door twee zuivere instinkten, los van elke conventie: haar liefde voor „der Herr“ en haar liefde voor het land. Als haar liefde voor de meester overgaat in liefde voor deze man, aanvaardt zij dat als een vanzelfsprekend feit met haar plaats, die voor deze liefde voorlopig geen andere mogelijkheid tot uiting biedt dan dienende werken en een heel bescheiden en simpele — en nauwelijks opgemerkte — behaagzucht. En als de pastoor haar wijst op het onbehoorlijke van het onder één dak wonen met de ritmeester en op de maatschappelijke consequenties daarvan in het dorp, dat geen medeliden en geen compromis kent, weet zij tegenover God zuiver te staan en zij herhaalt de levensregel van haar vader dat „dienen gehoorzamen“ is, zoals dit ook voor mijnheer pastoor zal zijn tegenover zijn Heer. Waarmede de „hogere“ vorm van dienst tevens gegeven is.

Ten slotte brengt het lot haar toch blijvend samen met de geliefde Karl von Tamassy, nadat een heftige episode met een meisje van zijn stand hem de ogen voor Julika heeft geopend. Want Julika is een deel van het geheiligde land, waarvan het stadsmeisje geen benul heeft en Julika is trouw aan hem en aan het land, ook als hij het een ogenblik in de steek dreigt te laten. Met Julika oogst Karl von Tamassy het resultaat van hard werken, dat bijna door zijn „vergissing“ verloren was gegaan en in het overvloedige, rijpe graan krijgt Julia een zeer mannelijke kus (men vergelijk deze met de gebruikelijke zoete happy-end-kus). En Julika knielt voor het kruisbeeld en bidt „fruchtbar werde Heilmaterde“.

Het verhaal volgt eigenlijk geheel het bekende internationale schema. Wij hebben op de film vele meisjes met „de baas“ zien trouwen, omdat de vele meisjes — en jongens — onder het internationale publiek graag deze zalige droom dromen van een wereld, waarin de slagbomen van de klasse zo gemakkelijk wegvallen en dit een zowel commercieel als maatschappelijk zeer voordelige manier is om dat verlangen te bevredigen. Dit verhaal volgens het internationale schema is hier echter van het begin tot het eind, ook in de uitbeelding, doortrokken van een andere geest, die de geest is van het nationaalsocialisme, en die hier merkwaardig goed bij het feodale begin aansluit.

De vrouw in de Herv. Kerk.

Quintum schrijft in „De Geref. Kerk“ (hervormd, confessioneel) over de jongste synode der Herv. Kerk:

Blij ben ik, dat de Synode op ander gebied weer een stap teruggezet heeft, en teruggekeerd is op haar besluit van het vorige jaar, om het ambt van diaken ook open te stellen voor vrouwen. Ge hebt natuurlijk gelezen van die beslissing. En er ook over hooren spreken in den voorbijgeganen tijd. Dit punt heeft de gemoeiender nog al tamelijk in beweging gebracht. De dagbladen hebben er artikelen aan gewijd, ook wel zulke, die niet vrij waren van verdachtmaking en den spot drijven met de tegenpartij. Die niet met den nieuwen tijd in alles meegaat (in dit geval: de emancipatie der vrouw) moet wel eens wat hooren! En de klassieke vergaderingen hebben wel gedebeateerd over dit punt. Men heeft dit wel gevoeld: hier was meer in 't geding dan alleen de vraag, of een zuster der gemeente niet bekwam was, om in de gezinnen der behoeftigen te komen, en daar steun te verleenen.

Ge moet dat heel goed zien. Telkens schoof men het daarheen terug. En die de vrouw niet als diaken begerden, laadden den schijn op zich van ondankebaar te zijn tegenover al 't goede, en toewijdingevolle wat deze zusters hadden verricht. En ondankebaar willen we niet zijn — en zijn we ook niet. We zijn heel blij, dat de reglementen ook nu de kerkeraden volop de vrijheid geven, de vrouw te hulp te roepen bij dit werk. In veel plaatsen kent men ook vrouwelijke „hulpdiakenen“, die uitnemend werk doen. Een vrouw kan dikwijls beter inkommen in de noden van een gezin, dan een man. Maar we moeten de zaak toch wat dieper bezien. Indien dit voorstel wet was geworden, was de vrouw kerkeraadslid geworden, en als zodanig ook opgenomen in het bestuur, de regering der gemeente. Vooral in de dorpsgemeenten is het onderscheid tusschen ouderling en diaken niet zoo heel groot, en spreekt de diaken mee in alles wat het toezicht op de gemeente, het waken over Christus' kudde betreft. Het heeft me getroffen, dat de kerk dit, blijkens de gegeven consideratiën, heel goed heeft gezien. Het overgrote deel der kerk heeft zich uitgesproken tegen deze voorstellen. Er werden heel veel bezwaren genoemd, maar vooral ook het zooveen genoemd. Men achtte het in strijd met de positie, die de H. Schrift toekent aan de vrouw.

In strijd met de Schrift, — maar er is wel meer aan te wijzen, en dat toch besloten of gehandhaafd wordt.

Rommelpot.

Dr. D. Boonstra schrijft in „Kerk en Wereld“ (vrijzinnig) en vertelt iets over het jongste wereldcongres voor vrijzinnig christendom:

Zoals het Elia moest bemoeiden te weten dat er meerderen dan hij — nog wel 7000 — waren, die de knie voor Baäl nog niet hadden gebogen, zo doet het ook ons goed te weten, dat wij niet alleen staan, maar dat onze beginselen diep verankerd zijn in de ziel van tal van volken, dat wij één zijn met groepen als die in Polen en Roemenië, die gelijk wij-zelf een eerbiedwaardige geschiedenis van eeuwen achter zich hebben of met een slechts 30 jaren oude kerk als die der Philippijnen met meer dan 3 miljoen leden en

dat wij samen met hen te brengen hebben de boodschap, die de wereld nodig heeft.

Maar Oxford gaf ons meer. Het gaf ons dieper bewustheid omtrent die boodschap zelf, zowel voor het innerlijke leven als voor onze activiteit naar buiten. Die twee zijden heeft ons geloof, die twee zijden waren ook in bespreking. Het ligt in mijn bedoeling op de lezingen en de resoluties in de loop der eerstvolgende weken nog terug te komen; laat ik nu mogen volstaan met te zeggen, dat ik het wel zeer gelukkig vond, dat wij theologisch van Duitse en Hollandse en sociologisch van Angelsaksische kant werden voorgelicht. Dat vulde elkaar aan.

Met stijgende belangstelling heb ik bijv. geluisterd naar de lezing van Prof. Leese over „Ons geloof in God“. Gedachten van Troeltsch, Otto, Scheler en Tillich waren tot een gesloten geheel samengevoegd. En wel op een wijze, die aan den president de aardige opmerking ontlokte, dat niet alleen de professor in de filosofie, maar ook de dominé het woord had gevoerd en dat zijn lezing zowel de goede eigenschappen van een betoog als van een preek bezat. Wat hij zei over de wezensbepaling van het Christendom, over het heilige en de Agape, over eschatologie en Kairos raakte m.i. het hart van het Vrijzinnig Christendom.

De knie niet voor Baäl gebogen — ook hier kent men den vertrouwden zegstrant.



GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Stadskanaal: H. J. Jager te Voorthuizen en P. Veenhuizen te Soerabaja (N.O.I.).

Beroepen te:

Zaltbommel: O. van Noort te Schoonrewoerd.

Benoemd tot Hulpprediker te:

Enkhuizen: Cand. J. A. Bos te Mijdrecht. Montfoort: Cand. R. A. Flinterman, hulppred. te Voorburg.

Aangenomen naar:

Hoogersmilde: Cand. A. Bos te Groningen. Jutrijp-Hommerts: Cand. J. L. van Apeldoorn te Zeist.

Bedankt voor:

Schiebroek: E. T. v. d. Born te Helpman (Groningen).

Intrede te:

Bierum: B. Slingenberg. Tekst: 1 Cor. 4:1.

Afscheid van:

Oudewater: A. v. d. Weg. Tekst: 2 Thess. 2:15-17.

Dr. J. Sybrandy met emeritaat.

De Classis Hallum der Geref. Kerken, bijgestaan door Dep. ad Art. 49 K.O., heeft eervol emeritaat verleend aan Dr. J. Sybrandy, van Stiens, die 26 Sept. afscheid van zijn gemeente denkt te nemen, om daarna zich te vestigen te Huizum, Verl. Schrans.

Adres.

Het adres van den heer C. van der Boom, hulpprediker bij de Geref. Kerk te Rotterdam-Charlois, is thans Delftweg 42, Overschie. Hij blijft in de gelegenheid de Geref. Kerken te dienen en kan een eventueel op hem uitgebracht beroep terstond in overweging nemen.

48ste Centrale Diaconale Conferentie.

Op het agendum voor de 48ste Centrale Diaconale Conferentie, welke staat gehouden te worden op Woensdag 8 September 1937 te Zwolle in de Zuiderkerk, komt voor onder punt 5: Woord ter nagedachtenis aan onzen secretaris, wijlen den heer M. C. Wijnbeek, overleden 4 Juli 11., door Mr A. J. L. van Beek Calkoen.

De volgende vragen komen in behandeling:

1. Is het mogelijk en gewenscht dat een diaconie zich door een comité van broeders uit de gemeente, dat in nauw contact met de diaconie staat, laat voorlichten, inzonderheid bij de werkzaamheden, die meer in 't bijzonder door de economische depressie noodzakelijk zijn geworden?

2. Hoe moet in 't algemeen een Diaconie handelen t.o.v. een gezin dat door staking r'n inkomsten derft?

3. Kan de Conferentie enige algemene richtlijnen geven betreffende de administratie en de controle der gelden onder het beheer der Diaconie?

4a. Is het gewenscht en zoo ja, welke middelen meent de Conferentie te kunnen aanwenden, teneinde de bestaande Regeeringsmaatregelen inzake verstrekking van goedkope levensmiddelen ook ten goede te doen komen aan onze ondersteunden?

4b. Mag, voor het verkrijgen van goedkope levensmiddelen, de Diaconie aan het Gemeentebestuur de namen opgeven der ondersteunde broeders en zusters?

Na de pauze volgt een referaat van Prof. Dr. G. M. den Hartogh van Kampen. Onderwerp: „Christus en de Sociale Nooden“ en een slotwoord door Dr. H. A. Munnik van Zwolle.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Papendrecht: Cand. W. Ruiter te Putten.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Enkhuizen: J. Vrengdenhil te Kampen.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Arnhem, Eemnes-binnen en Meeuwen: Cand. H. S. J. Kalf te Amsterdam.

Baarland: Cand. B. Dagevos, hulppred. te Terneuzen. Grijskerke (Z.): Cand. H. A. v. Loon te Renswoude.

Hoogebeintum: J. M. Roelofs te Watergang. Oosterbierum (toez.): R. Bijlsma te Eexta.

Tienhoven: J. Hengeveld te Stedum.

Aangenomen naar:

Boven-Hardinxveld: H. Kraaij te St. Annaland. Kattendijke: J. M. Lammers, em.-pred. te Den Haag.

Bedankt voor:

Wijk (N.-Br.) (toez.): T. H. Oostenbrug te Goudarak. Zuid-Beijerland (toez.): A. de Leeuw te Willige-Langerak.

Intrede te:

Oosterend: P. ten Have. Tekst: Deut. 32:1-3.

Afscheid van:

Oosterbierum: J. v. Oosterzee. Tekst: 2 Cor. 6:1.

Mede

Brug

Meyn

Dr.

Erme

's-Gr

Phil

De E

Allie

Prof.

INHOUD:

im Abend

(1 Cor. 10

gemeene-g

Duitsche

de Kerke

Miskenden

Guido de

soonlijk v

De strijd

nood der

nieuws.

De men

leven bui

haring, o

voortbrei

nemen t

de jamme

schouwen

mate heb

Zij kun

zeten wer

de dag va

dag van

belangrij

den: zoo

bezig me

veel plan

er is toch

Maar z

houdinge

die eens

vanzelf z

van over

waarop

zijn met

vervuld

deren gr

groep m

boven de

wiens st

De Am

jaar 1887

„Looking

spoedig i

den titel

van deze

overtuigi

over zijn

en dat n

ren. Dag

soort ve

titel dro

Hollands

Beide

geweldig

van Bell

in het la

werden,

moderne

voor des

vankelijk

In de

gretig ni

zich ver

sequent

opgerich

1) Gebr

2000, 8ste

uitgaven

2) Voor